

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра «Психології» (№ 704)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми
 Б. Л. Гульман
(підпис) (ініціали та прізвище)

«31» _____ серпня 2021

СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психологічна служба
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 05 Соціальні і поведінкові науки
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 053 Психологія
(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: Психологічне консультування та психотерапія
(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна, дистанційна

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Силабус введено в дію з 01.09.2021 року

Харків – 2021 р.

Розробник: Научитель О. Д. доцент, канд. психол. наук, доц.
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри психології
(№ 704)

Протокол № 1 від «30» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри канд. психол. наук, доц. Ю.І. Гулий
(науковий ступінь та вчене звання) (підпис) (ініціали та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

(підпис) (ініціали та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

Научитель Олена Давидівна

канд. психол. наук.

викладає в університеті наступні дисципліни:

- методика організації наукового дослідження;
- психологічна служба;
- психологія управління;
- ігрові методи в психології: Практикум;
- психологія і педагогіка вищої школи

Напрями наукових досліджень:

сфера комунікації

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна – 1 семестр.

Обсяг дисципліни:

4,5 кредити ЄКТС (135 годин), у тому числі аудиторних – 56 годин, самостійної роботи здобувачів – **79** годин.

Форми здобуття освіти

Денна, дистанційна.

Дисципліна – обов'язкова.

Види навчальної діяльності – лекції, семінарські заняття, самостійна робота здобувача.

Види контролю – поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

Мова викладання – українська.

Необхідні обов'язкові попередні дисципліни (пререквізити) – групові форми психологічної роботи, психологія та психотерапія життєвих криз.

Необхідні обов'язкові супутні дисципліни (кореквізити) – організаційна психологія

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета

Вивчення навчальної дисципліни «Психологічна служба» полягає в формуванні засвоєння системи базових знань з теорії та практики надання фахової психологічної допомоги і набуття відповідних загальних і професійних компетенцій, що забезпечать формування соціально-відповідальної поведінки діяльності психолога-практика.

Завдання.

Вивчення концептуальних та методологічних основ організації та

функціонування психологічної служби; основних функцій, напрямів, видів і форм діяльності практичного психолога; розуміння професійної етики та її дотримання в діяльності психолога; придбання конкретних навичок, як ці знання можливо використовувати для розробки, впровадження і оцінки програм психологічних інтервенцій в діяльності психолога-практика.

Після опанування дисципліни здобувач набуде наступні **компетентності**

1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, а саме обізнаність та розуміння актуальних проблем щодо організації та функціонування психологічної служби.

2. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики, керуватися загальнолюдськими цінностями, розуміння наслідків ігнорування основних положень документів, які є базою діяльності психолога-практика.

3. Здатність здійснювати практичну діяльність, зокрема психодіагностичну, просвітницьку, профілактичну, психокорекційну та психологічне консультування відповідно до специфіки діяльності психологічної служби.

4. Здатність обирати і застосовувати інструментарій і техніки практичної діяльності.

5. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

6. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

Очікується що після опанування програми здобувач буде в змозі досягти таких результатів навчання:

А) Знання

1. Володіти концептуальними та методологічними знаннями та бути здатним застосовувати їх при розв'язанні завдань пов'язаних з професійною діяльністю психолога-практика.

Б) Уміння

1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

2. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп спираючись на здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміння їх взаємозв'язків, бачення помилок й огріхів в логіки міркувань, різниці між фактами і наслідками.

3. Розробляти програми психологічних інтервенцій (розвиваючі чи корекційні заняття, рекомендації, плани консультації з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, програми психопрофілактичних, просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги відповідно до запиту), впроваджувати їх в індивідуальній, груповій роботі відповідно та оцінювати якість.

4. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності, дотримуючись положень «Етичного кодексу психолога», «Декларації прав людини», «Декларації прав дитини» та «Положення про психологічну службу».

5. Здійснювати аналітичний пошук інформації з різних джерел для вирішення професійних завдань.

В) Комунікація

1. Ефективно формувати комунікативну стратегію, дотримуючись етичних норм при реалізації професійних дій.

Г) Автономія та відповідальність

1. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку, демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним, демократичним цінностям у професійній, громадській діяльності.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1. Науково-теоретичні засади організації психологічної служби.

Тема 1. Особливості організації діяльності психологічної служби. Моделі професійної діяльності психолога.

- *Форма занять: лекція, семінарське заняття. самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 8 годин.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*
- *Семінарські заняття: «Соціально-психологічні і етичні умови успішної діяльності психолога-практика»*

Психологічна служба як галузь психологічної науки. Зв'язок курсу з іншими науками. Особливості організації діяльності, специфіка та загальні принципи побудови ПС. Загальні професійно-етичні принципи діяльності психолога. Етичні норми професійних дій психолога. Соціально-психологічні передумови успішної діяльності психолога-практика. Особистість психолога-практика.

Моделі професійної діяльності та якості діяльності кваліфікованого психолога-практика. Поняття про соціальний заказ. Замовник, Клієнт, Користувач психологічної інформації. Типи задач взаємодії клієнт-психолог. Зміст психологічної допомоги. Життєва ситуація. Психологічна ситуація. Психологічна інформація

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 2 години.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Оформлення практичної частини до семінарських занять та підготовка до її

здачі. Зв'язок курсу з іншими науками. Особистість психолога-практика. Життєва ситуація. Психологічна ситуація.

Тема 2. Основні напрями роботи психолога

- *Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 20 годин.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

- *Семінарські заняття: «Соціально-психологічні та етичні умови професійної діяльності психолога», «Функція психологічного консультування», «Просвітницька, профілактична, діагностична та психокоррекційна функції»,*

Психологічне консультування як напрям діяльності психолога: методологічні засади, підходи, мета, завдання, принципи, види, засоби. Інтерв'ю як основний метод психологічного консультування. Індивідуальне та групове консультування. Типові помилки.

Просвітницька робота як напрям діяльності психолога: мета, напрями та форми, типові помилки. Профілактика як напрям діяльності психолога: мета, принципи, методи, рівні, напрями види профілактичної діяльності. Психічне здоров'є та основні форми профілактичної роботи.

Психодіагностика як напрям діяльності психолога: методологічні основи, мета, завдання, форми отримання психодіагностичної інформації та доведення її зміста до клієнта. Критерії ефективної практичної роботи психодіагноста. Особливості поведінки особистості з групи ризику дошкільного віку та дорослих. Типові помилки.

Психологічна корекція як напрям діяльності психолога: методологічні засади, мета, завдання, рівні, форми. Проблеми ефективності психологічної корекції в роботі психолога-практика. Типові помилки.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 10 годин*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Методологічні засади психологічного консультування. Індивідуальне і групове психологічне консультування. Психічне здоров'є та основні форми профілактичної роботи. Особливості поведінки особистості з групи ризику дошкільного віку та дорослих. Проблеми ефективності психологічної корекції в діяльності психолога.

Оформлення практичної частини до семінарських занять та підготовка до їх здачі.

Модульний контроль 1

- *Форма занять: написання модульної контрольної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 2 години*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*
- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

Підготовка до модульного контролю

Змістовний модуль 2. Особливості функціонування психологічної служби

Тема 3. Психологічна служба в системі освіти.

- *Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 22 години.*
- *Семінарські заняття: «Психологічна служба в системі освіти», «основні напрями діяльності психолога в системі освіти», «Специфіка функцій психолога системи освіти», «Психолого-педагогічний консиліум. Документація психолога в системі освіти».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Історія розвитку психологічної служби в світі: передумови створення, мета, завдання, види та напрями діяльності, трансформація розвитку. Історія розвитку психологічної служби освіти на Україні: передумови створення, структура, теоретичні засади, мета, завдання, види та напрями діяльності, трансформація розвитку. Самоцінність кожного етапу розвитку особистості дитини, учня і причини шкільної дезадаптації. Специфіка реалізацій основних функцій психолога. Типові помилки. Основні напрями діяльності шкільного психолога: супровід навчальної діяльності; професійного самовизначення, передпрофільної підготовки, профільного навчання; збереження здоров'я учнів; виховної діяльності, розвитку соціалізації учнів; переходу на новий освітній рівень, адаптації на новому місці навчання.

Місце психолога в системі освіти. Права та обов'язки. Характер взаємодії психолога з учасниками навчально-виховного процесу. Предмет взаємодії психолог-вчитель. Класифікація типових проблем в навчанні учнів. Феноменологія труднощів у навчанні та можливі психологічні причини їх появи. Психолого-педагогічний консиліум. Документація шкільного психолога. Психологічна служба в закладах вищої освіти.

Обсяг самостійної роботи здобувачів: 10 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Вивчення термінів та визначень. Історія розвитку психологічної служби освіти на Україні. Основні напрями діяльності шкільного психолога. Документація психолога в системі освіти.

Тема 4. Загальна характеристика психологічної служби в організації.

- *Форма занять: лекція, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 6-годин.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Передумови функціонування ПС організації. Місце психолога в організації: права та обов'язки. Напрями діяльності. Загальні принципи та форми роботи. Задачі ПС та основні аспекти її діяльності. Функції ПС та

основні напрямки діяльності. Планування та норми роботи психолога в організації.

Предмет взаємодії психолога з представниками суміжних професій: соціальний робітник, лікар, представник юридичної практики.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 1 година.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Планування та норми роботи психолога в організації. Предмет взаємодії психолога з представниками суміжних професій: соціальний робітник, лікар, представник юридичної практики.

Модульний контроль 2

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 2 години*

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

Підготовка до модульного контролю.

5. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

6. Методи навчання

Словесні, наочні, практичні.

7. Методи контролю

Поточний контроль (теоретичне опитування й розв'язання практичних завдань), модульний контроль (контрольні роботи за розділами курсу, колоквіум) та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
<i>Змістовний модуль 1</i>			
Робота на семінарських заняттях	0...2	6	0 ...9 (сумарний бал за цим показником)
Письмові домашні завдання до семінарських знать (№ 2-3)	0...13	3 завдання	0...13 (сумарний бал за цим показником)
Колоквіум1	1	1...12	12
Модульний контроль	0...16	1	0...16
<i>Змістовний модуль 2</i>			
Робота на семінарських заняттях	0...1	7	0...7 (максимальна кількість балів за цим

			показником)
Письмові домашні завдання до семінарських знать	0...7		0...7 (сумарний бал за цим показником)
Колоквіум2	1	1..21	0..21
Модульний контроль	0...16	1	0...16
За семестр			0...100

Прийнята шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
90-100	відмінно
75-89	добре
60-74	задовільно
01-59	незадовільно з можливістю повторного складання

Іспит проводиться у вигляді тестування. Тест складається з 16 питань закритого типу (за правильну відповідь на одне питання здобувач отримує 5 балів) та двох питань відкритого типу (максимальна кількість балів за відповідь на одне питання – 10).

Під час складання семестрового іспиту здобувач має можливість отримати максимум 100 балів.

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74). Своєчасно, без помилок принципового характеру, здати та захистити всі письмові завдання до семінарського заняття. При виконанні модульних контрольних робіт, без принципових помилок, виконано не менш ніж 50 % від загальної кількості питань. Знати зміст основних понять навчальної дисципліни. Вміти за зразком наводити приклади втілення теоретичних знань в практичну площину при виконанні практичних завдань. Вміти за допомогою викладача (додаткові, уточнюючі запитання, допомога у формулюванні думки та т. ін.) розв'язувати задачі прикладного характеру (відрізнити особистість клієнта віз замовника. проводити аналіз психологічної ситуації, розробку рекомендацій, вибір методів отримання психологічної інформації та т. ін.). Зміст доповіді не носить самостійного характеру, носить скоріше теоретичний характер. Помилки які мають місце, що стосуються змісту, мети, основних положень та т. ін. студент може самостійно їх визначити та виправити в ході публічного обговорення.

Добре (75-89). Своєчасно, без помилок принципового характеру, здати та захистити всі письмові завдання до семінарського заняття.. При виконанні модульних контрольних робіт без помилок виконано не менш ніж 75 % від загальної кількості питань. Досконало знати зміст основних понять навчальної

дисципліни. Вміти самостійно наводити приклади втілення теоретичних знань в практичну площину при виконанні практичних завдань. Вміти логічно, обґрунтовано пояснювати наявність зв'язку між ними (припустимі несуттєві помилки, які виправляються через додаткові уточнення з боку викладача). Вміти без суттєвої допомоги викладача розв'язувати задачі прикладного характеру. Зміст доповіді є самостійним, в ньому теоретичні положення є базою для практичного втілення, є окремі, не суттєві помилки.

Відмінно (90-100). Своєчасно і без помилок здати та захистити всі письмові завдання до семінарського заняття. При виконанні модульних контрольних робіт без принципових помилок виконано не менш ніж 95 % від загальної кількості питань. Досконально знати теоретичний матеріал навчальної дисципліни та вміти застосовувати його при розв'язанні практичних завдань. Зміст доповіді є самостійним, творчим, акцент ставиться на прикладну спрямованість на основі розуміння теоретичних знань в галузі психології. Спосіб подання матеріалу повною мірою сприяє активізації пізнавальної діяльності слухачів. Може обґрунтовано пояснити чим обумовлено саме цей вибір теми та форми донесення психологічних знань аудиторії

9. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність.

10. Методичне забезпечення та інформаційні ресурси

Підручники, навчальні посібники, які видані в Університеті знаходяться за посиланням:

1. Научитель, О. Д. Психологічна служба: в рисунках, таблицях, коментарях [Електронний ресурс] / О. Д. Научитель, Ю. І. Гулий. – Харків : ХАІ, 2015. – 98 с. <https://library.khai.edu/c>

2. Научитель, О. Д. Організація психологічної служби: методологічні та психолого-педагогічні аспекти. Частина 1 / О. Д. Научитель, Ю. І. Гулий, О. Є. Фальова. – Харків : Основа, 2016. – 128 с. <https://library.khai.edu/catalog?mode=DocBibRecord&docid=510467789>

3. Научитель, О. Д. Організація психологічної служби: методологічні та психолого-педагогічні аспекти. Частина 2 / О. Д. Научитель, Ю. І. Гулий, О. Є. Фальова. – Харків : Основа», 2016. – 144 с. <https://library.khai.edu/catalog?mode=DocBibRecord&docid=510467790>

4. Научитель, О. Д. Психологічна служба: Практикум для психологів / О. Д. Научитель, А. А. Гришко, Ю. І. Гулий. – Харків : ХАІ, 2020. – 132 с. <https://library.khai.edu/catalog?mode=DocBibRecord&docid=>

Сторінка дисципліни знаходиться за посиланням

: <https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=2196>

НМК з дисципліни

1. Плани лекцій
2. Плани семінарських занять з дисципліни «Психологічна служба» та методичні вказівки щодо самостійної підготовки здобувачів вищої освіти до них.
3. Підручники, навчальні посібники.
4. Питання до контрольних заходів.
5. Каталоги інформаційних ресурсів

11. Рекомендована література

Базова

1. Абрамова, Г. С. Практическая психология / Г. С. Абрамова – М. : Академический Проект, 2000. – 512 с.
2. Легка, Л. М. Організація діяльності психологічної служби /Л. М. Легка, Л. Г. Семенча. – Львів : Новий Світ 2000, 2010. – 370 с.
3. Научитель, О. Д. Психологічна служба: в рисунках, таблицях, коментарях [Електронний ресурс] / О. Д. Научитель, Ю. І. Гулий. – Харків : ХАІ, 2015. – 98 с.
4. Научитель, О. Д. Організація психологічної служби: методологічні та психолого-педагогічні аспекти. Частина 1 / О. Д. Научитель, Ю. І. Гулий, О. Є. Фальова. – Харків : Основа, 2016. – 128 с.
5. Научитель, О. Д. Організація психологічної служби: методологічні та психолого-педагогічні аспекти. Частина 2 / О. Д. Научитель, Ю. І. Гулий, О. Є. Фальова. – Харків. : Основа», 2016. – 144 с.
6. Научитель, О. Д. Психологічна служба: Практикум для психологів / О. Д. Научитель, А. А. Гришко, Ю. І. Гулий. – Харків : ХАІ, 2020. – 132
7. Основы практичної психології / под. ред. Панка – К.: Либідь, 2003 – 536 с.
8. Практическая психология образования /под ред. И. В. Дубровиной. – СПб. : Питер, 2009. – 592 с.
9. Хухлаева, О. В. Школьная психологическая служба / О. В. Хухлаева – М. : Генезис, 2010. – 208 с.

Допоміжна:

1. Документація психолога / упорядник Т. Гончаренко. – Київ : Ред. загальнопедгаз, 2005. – 120 с.
2. Содержание деятельности педагога-психолога / под ред. И. В. Кузнецовой. –Ярославль, 2013. – 145 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Університету http://library.khai.edu/library/page_lib.php
2. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського - nbuv.gov.ua

3. Електронна бібліотека koob.ru.